

Zato u tipološkom pogledu možemo govoriti o prvom periodu crtica, o srednjem periodu u kojem je preovladavala romaneskna proza različitih žanrova i značajnijih krugova, i o poslednjem periodu, ponovo posvećenom crticima i kraćoj pripovetki.

Karakteristično je i to što Cankar nije upotrebljavao »čiste« tipološke oblike, nego ih je neprestano sintetizovao, spajao različite filozofske, istočne, etičke, moralne i socijalne oglede s klasičnim i modernim književnim saznanjima i tehnikama. U svom kasnom opusu je, kako konstatuje Bernik, stalno razvijao društveno-kritički i estetsko-etički pogled na svoje stvaralaštvo i, naravno, na savremenij svet, što je, zajedno s kritikom gradanske dvoličnosti, skrivenih grehova i javnih vrlina, doprinelo da se Cankar afirmaše kao najbolji slovenački umetnik.

Daleko bi nas odvelo ako bismo pokušali da popišemo sve Bernikove postupke: treba ipak navesti da je samo u napomenama sakupio izuzetno mnoštvo građe ne samo o Cankarovom radu i životu, nego i o modernoj književnoj tipologiji, koja kao teorijski smer zauzima sve značajnije mesto u književnoj teoriji: nemački teoretičar Klaus V. Hempfer tako u svojoj knjizi nabraja preko 400 dela s tog područja, objavljenih u poslednje vremena!

Bernikovu *Tipologiju Cankarove proze* možemo mirno duše da proglašimo za prvu knjigu komentara Cankarovi Sabranih dela, kakvih će ubuduće morati biti više, i to: o jeziku, o simbolima, o klučnim rečima, o tipologiji dramatičkih delata, a mogli bismo navesti i druge.

Tu knjigu verovatno neće moći da mimoide niko ko želi da bliže upozna Cankarovo prozno stvaralaštvo; s druge strane, ona predstavlja osnovno ishodište za novu, podrobnija i značajniji sužena istraživanja. Knjiga je, i to ne na poslednjem mestu, u nedostatku izvorne stručne literature o književnosti, više od puke bibliografske jedinice: ona je očigledan primer kako se savremene i još neupotrebljavane metode mogu spojiti s istraživačkim ishodišnjima i spoznajama autora koji su bili Cankarovi savremenici (npr. njegov brat od strica, dr Isidor), i koji su prvi počeli teorijski da zasnivaju pojedine periodi i pojedine tipološke elemente Cankarovog umetničkog opusa.

Ono što smeta, to je nekoliko štamparskih grešaka; osim njih, to su i grafikoni na kojima autor upoređuje pojedine vrste u pogledu količine, a nigde ne daje merilo: da li se radi o broju stranica, ili o nečemu drugom. Ako su u pitanju stranice – na osnovu teksta pretpostavljamo da su baš one u pitanju – bilo bi uputno odrediti odgovarajuću jedinicu, npr. 10, počnu koju bismo lakše predstavili odnose između i unutar pojedinih vrsta.

Sa slovenačkog preveo Jaroslav Turčan

MIODRAG PAVLOVIĆ: »ANTOLOGIJA LIRSKE NARODNE POEZIJE«,

»Vuk Karadžić«, Beograd 1982.

Piše: Momčilo Paraudić

Odnos između knjige i čitaoca neprekidno se menja. Čovek se suočava s novim duhovnim potrebnama i vizijama, ali i nosi manje ili više od njihovog osnova u svom duhovnom prtljagu. S druge strane, pisane tvorevine njegovog duha imaju »iskustvo« sa čitanjem i čitaocima, a ponajviše s ljudima koji su bitnije učestvovali u njihovom otkrivanju, čuvanju, uobličavanju i prezentovanju.

Najnovija antologija lirske narodne poezije koju je sačinio Miodrag Pavlović, čovek bogatog pesničkog iskustva i dobar poznavalac kulturne istorije i mitske svesti, ukazuje na potrebu radikalnijeg preispitivanja starih izvora. Nova umetnička saznanja i potrebe traže i odgovarajuće prilaze – drugačije čitanje pesama, biranje, pregrupisavanje i, naravno, tumačenje.

Pavlovićeva zbirka lirske narodne poezije koja, kako sâm autor kaže, »ne obuhvata čitavu lešnicu njenih oblika, tema i vrednosti, niti pokriva po nekom sistemu područja na kojima se ona pevala«, ali autohtonost antologiskog izbora sebi pribavlja zahvaljujući jedinstvenim nazorima i ukusu autora, ima bogatu izvorišta. Od preko trideset knjiga lirske poezije, koje je autor iščitavao, neke su stare više od jednog stoljeća, a od nastanka drugih ne deli nis više od jedne decenije.

Pavlovićeva knjiga sadrži stotinak pesama koje su podeljene u osam ciklusa, a kompozicija knjige ukazuje na nove mogućnosti organizovanja ovakve pesničke materije.

Najširi, kosmogonijski okvir ove poezije, ispunjen je prizorima iz narodne mašte. Ženidbe Sunca i Meseca, odnosno njihove svadbe, ukazuju na simboliku kulta plodnosti. U njima su učestali motivi podela uloga svecima, koje su izvedene iz domaća prirodnih sila i pojava (zima i led, vrućina, snaga vode, grom i munja, i, iznad svega, božanska visina). Prirodne pojave je narodna mašta personifikovala, a njihove moći su za njih svadbeni darovi te maštice. Ova kosmogonijska slika, koju može da je njenaknado, čas se prelaza kroz doživljaj, čas kroz smenu i preobražaje svetlosti, zvuka, bilja i drugih pojava iz života velike nebeske porodice. Simbolika za ove pesme crpena je iz prirode i narodnog života i iskustva. Mesec, odnosno njegove mene, oblici, promena sjaja i položaja na nebu izazvali su maštu da u svetu čovekovih strahovanja i nadanja, seta i radovanja nalazi neponovljiva poređenja.

Kao da se same od sebe grupišu pesme s motivima vilinskog neimarstva, mašte, lepote, čuda i igre. Nepodmitljive vile doživljavaju se kao moćna, nedostupna lepota koja zasenjuje svaki zemaljski trijumf i ljudsku pojавu, pa makar se ona pokazivala i u zvezdanoj odeći, u Sunčevom sjaju, u lepoti i slavi pesme, u mirisu cveća, u čistoti rose... .

Kako se tematski krugovi sužavaju, tako se i motivi spuštaju na zemlju. Pojavljuje se junak – plod devojačke mašte, zatim obredne pesme – koleske i dodolske – pesme žedne zemlje i dolaska crvenih datuma iz narodnog kalendara, to je vreme gozbi, a za svaku od njih i različitih trpeza, dario raznih doba godine. Sretamo se s obiljem neponovljivih primera mašto-

vitog izražavanja osećanja posredstvom prirodnih pojava: tajnu devojačku odaje svirala od drveta koje je izraslo na mestu gde je devojka počinula, jelenče na izvoru rogom muti vodu, a očima je bistri... .

Ova skala lirske glasova završava se pesmama s motivima zla, greha i poroka (kudjenje devojke, primisli o rodoskrvljenju, trenuci ispunjeni mirisom tamjana, ruzmarina i voska).

Pažljivo čitajući lirske narodne pesme i dugo se njima baveći, Miodrag Pavlović je zapazio i neke neodgovornute simbole i figure, koji se počesto u njima javljaju, a preko njih se prelazi olako jer primaju, kao lepota po sebi. Jedan od takvih simbola je *zlatna žica* koja se »pušta«, »povija« ili »izvija« oko učesnika u svadbi.

Posežući za ovom (i još nekim) drevnom tajnom ženske kolektivne svesti, Pavlović je u indijskoj tradiciji o rođenju Krišne našao jednu mitsku analogiju – ključ za ovu šifru. O tome on piše:

»Krišnini prvi otac, kao i otac njegovog brata Balarma, jeste sam bog Višnu. On je presegao njihovu majku Devaki i stadio u nju jednu svetlu vlas i jednu tamnu vlas. Od tamne vlas se rodio Krišna, a od svetle – Balarma. To je jedan opis iste svadbe, spoja između dva božanska bića, njihova veza se simboliše i utvrđuje pomoću vlasti koja ih spaja, tako reći sašiva zajedno i koja povremeno služi kao oruđe oplodenja žene. Zlatna žica u našim pesmama je ista ta »vlas« hijerogamije, svadbeni simbol spajanja, sašivanja, i organ božanske plodnosti koja se ustupa, daje ljudima, kada oni sami, činom svadbe, ponavljaju jednu božansku radnju.«

Pavloviću je pažnju privukao i motiv Mesečeve ženidbe, koji je češći i eksplicitnije dat u našim lirskim pesmama nego u pesmama drugih naroda. Zanimajući se ovim »mitološkim reliktom«, on je zapazio jednu naviku mitskog mišljenja – ono se najčešće razvija u dijadama (polazi od para suprotnosti koje to najčešće i nisu), ili trijadama (skala kvaliteta uvek je bogatija od ove šeme), te da navike lako usvajaju i tumači mitova. Tako se u kasnijoj antičkoj astrologiji i nekim novijim istraživanjima došlo do »suprotnosti« Sunca i Meseca, tj. do predominacije muškog i ženskog principa (u egipatskoj mitologiji Sunce i Mesec su dati kao »dva oka na licu istog boga«). Po Pavloviću, ova suprotnost izvedena je iz suprotnosti noći i dana, tame i svetlosti. Zato bi ženidba Mesečeve predstavljala vezu između dana i noći i zime i topline i drugih kosmičkih suprotnosti, a glavnu reč u obredu zvezda Danica dobija zbog toga što se pojavljuje i noću i danu.

Rituali svadbenih svečanosti kao da su bili više zaokupljeni održavanjem zajednice nego samom čulnom vezom mladenaca. Svečanosti su bile dobiti povodi za manifestovanje rodovskih i plemenskih potreba i za sticanje naklonnosti kosmičkih sila. Ovakve pretpostavke ili sudove Pavlović temelji i na fonetsko-morfološkoj izbrišenosti ovih pesama, u kojima se može prepoznati i deo zvuka imena vrhovnih božanstava.

Pavlovićeva knjiga se već čita, ali je zanimljivo vratiti se na neka autrova započanja i dileme koje je imao dok je pripremao.

Treba se podsetiti da je žensko pevanje bilo pretežno horsko i vezano za ritam dnevnih i kalendarskih poslova, što nam omogućuje da razumemo zbog čega su se ove pesme sporo menjale, odnosno dugo održavale jednom postignuti sklad i koheziju. Za izvorno doživljavanje i razumevanje ovih pesama nije bezznačajno ni saznanje da mnoge od njih spadaju među najstarije tvorevine kolektivnog umetničkog duha, a da ih danas nalazimo u jeziku iz vremena kad su najviše zapisivane (19. vek). Pavlovićevu iskustvo kaže da je naše čitanje ovih pesama često opterećeno starim navikama i predrasudama (one potiču iz nekih ranijih tumačenja i vrednovanja) koje nam zaklanjuju neke umetničke vrednosti ove poezije i uskraćuju prave doživljaje. A lakoća kazivanja i izukrštanost motiva i njihovo javljanje u različitim kontekstima, nepažljivog čitaoca mogu da zavedu da o njima sudi jednostano i ostane u plicaču ove inače duboke narodne reči.

Bogato iskustvo s kolektivnim ženskim pesmama Pavloviću je pomoglo da zapazi značajne razlike u njihovom zapisivanju (pravopis, interpunkcija, dužina stiha itd.). Ove razlike – tragovi koje te pesme nose na sebi – čine izvesne teškoće u pravljenju ovakvih knjiga, ali su za istraživača od strasti i sluha putokazi za upoznavanje dialekatskih osobnosti pesama. -

Pokazuje se da poezija koja se peva ne trpi interpunkciju, ili bar da joj postaje ne odgovara. Neke pesme su bez naslova, druge za naslov imaju prvi stih, iako on nije u toj funkciji, izvesni naslovi ne odgovaraju celini pesme. Zato je autor učinio neophodne dopune na način kako je to uobičajeno u ovakvih prilikama. Ova i neka druga Pavlovićeva zapažanja značajna su ne samo zbog toga što upućuju na pažljiviji odnos prema nasledju, nego i zbog toga što ova poezija i danas nastaje, živi, bruši se u kretanju prema svom čistom obliku i – zapisuje.

Značajno je i to što se zahvaljujući ovom Pavlovićevom poduhvatu naša narodna pesma, posle dužeg vremena, pojavila na jezicima drugih naroda: kao dodatak, u knjizi su štampani i prevodi pojedinih pesama na španski, francuski i engleski jezik. Pesnik Robert Marto preveo je na francuski tri pesme (o jednoj je napisao »vilinski glosu«), za autora ključnu pesmu »Vila zida grad« na španski je preveo Edison Simons, a Džerom Retembert, tvorac slavne antologije »Tehničari sakralnog«, u novo izdanje svoje knjige uvrstio i dve pesme iz Pavlovićeve antologije.

Drugačija, novija predstava o lirsкоj narodnoj poeziji, koja nam preostaje posle susreta s Pavlovićevom knjigom, može biti dobar podsticaj istraživačima u traženju smelijih, samosvojnih prilaza ovim bogatim izvorima kolektivnog pesničkog iskustva. Ovi izvori i traže takve prilaze, jer dubina narodne reči kao da se povećava kako se vremenski od nje udaljujemo.

RELIGIOZNI OBREDI, OBIČAJI I SIMBOLI –

zbornik,

»Radnička štampa«, Beograd 1980.

Piše: Bojan Jovanović

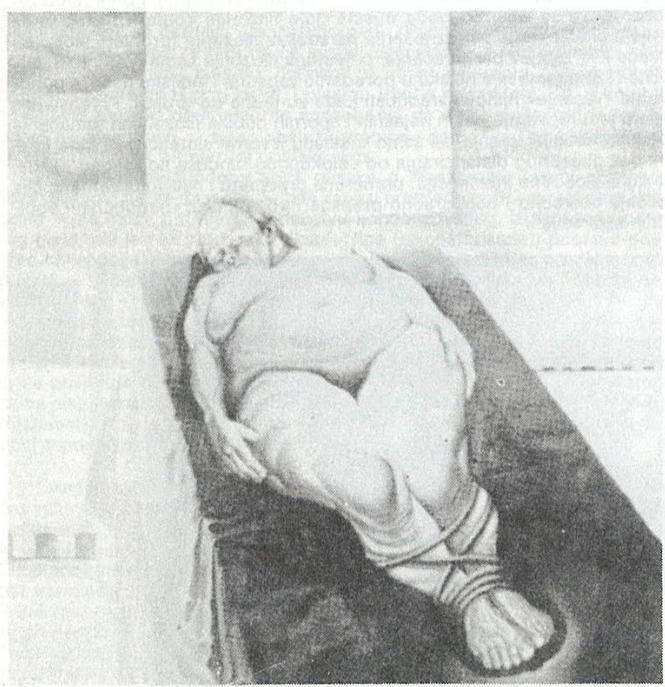
Nakon objavljanja prevedenog zbornika »Osnivači velikih religija«, sa istog izvora, poznate poljske edicije »Iskre«, dobili smo i drugu knjigu. Zbornik »Religiozni obredi, običaji i simboli« prezentira radeće šest autorâ: Južefa Kelera, Tadeuša Źbilukovskog, Vjeslava Kotanjskog, Vitolda Tiloja, Vlo-

dimježa Šafranskog i Edvarda Šimanjskog, čija se razmatranja odnose na tradicije i religije hrišćanstva, Indije i Kine, Japana, Bliskog istoka i judaizma, kulture u staroj Evropi i religiji islama. Ovim tekstovima, dakle, nije obuhvaćena tradicija naroda Amerike, Australije, Afrike i Okeanije, već je nastojanje bilo usmereno ka razmatranju uloge i značaja obreda, običaja i simbola najvećih i najznačajnijih religijskih sistema. U tom smislu ovaj zbornik pruža povod daljim koplémentarnim razmatranjima i sintetičkim sagledavanjima evolucije pojedinih kulturnih oblika. Odmah treba reći i to da autori ovog zbornika nedovoljno ukazuju na razliku i sadržajnu specifičnost obreda i običaja u okviru razmatranih religijskih sistema i kulturnih tradicija, čime je mogućnost sagledavanja evolutivnog razvoja neposrednih religijskih izraza do tradicijom sankcionisanih oblika ograničena i svedena na prepoznavanje i deskripciju sadržaja pojedinih religijskih predstava.

Duboko tradicijsko obeležje obreda čini ovu tipično simboličku radnju jednom od najvažnijih formi religijskog ponašanja. »Spolja gledano, smatra Sapir, obred se može opisivati kao neka sveta drama; Subjektivno uvez, međutim, on učesnika može dovesti da poimanja tajne i moći, za koje su feiti ili neki drugi religijski objekt samo spoljašnje znamenje. Psihološko tumačenje obreda prirodno se menja s naravi pojedinca. Različit od običaja, dakle, prvenstveno po svečanom tonu i posebnom značaju, obred je uslovljen specifičnim magijsko-religijskim mišljenjem koje doprinosi njegovom svečanom formalizovanom izrazu kao simboličkoj transformaciji neposrednog religijskog iskustva. Raznovrsnost obrednih radnji, i poređ izvesnih konstantnih elemenata koje određuju ovaj kulturni oblik, ispoljava se naročito u zavisnosti od primarnog religijskog iskustva u okviru kanonizovanih sistema. Izvesna paralela između kultura Istoka i Zapada može za svoj osnov da ima različitet njihovih determinirajućih religijskih verskih pretpostavki.

Nasuprot nasumičnom i ličnom ponašanju pojedinca, običaj predstavlja kulturni obrazac ponašanja prenošen tradicijom i usaden u kulturni identitet određene socijalne grupe. Zahvaljujući činjenici što običaji u religijskom životu predstavljaju često petrificirane oblike koji traju uprkos društveno-ekonomskim promenama i nestajanju prvobitnih verovanja, prema sadržaju i formi održanih običaja mogu se, ponekad, odrediti nekadašnja verovanja. Obavljajući se instinkтивno i po inerciji, mnogi običaji, u stvari, predstavljaju senku nekadašnjih obreda koju su činili svešno. Na tom putu prvobitni religiozni izrazi – kao što su obredi – postaju običaji, a zaboravljanjem njihove prvobitne religijske komponente, oni postaju određene kulturne navike čije motive njihovi izvršiocu ne znaju da objasne, ali koje zato umeju u potpunosti da održavaju.

Simbolizirajuće kategorije poslužile su Kasireru da čoveka definiše kao animal simbolicuma, čime je ne samo označena čovekova specifična odlika, već i određen put u civilizaciju, koji se čoveku otvorio tokom razvijanja raznovrsnih oblika njegovog kulturnog života. Duboka ukorenjenost simboličkog mišljenja naročito je prisutna i izražena u religijskim pojavama. Najranije institucionalizovane predstave vezane za pojedine temete, sem posebno, imale su i svoje simboličko značenje, kao što su i mnoge magijske radnje tokom razvoja religije dobijale simbolički smisao. Za razliku od referencijske simbolike kao što su signali, pismo i govor, kondenzacijska simbolika predstavlja zgusnutu formu ponašanja kojom se zamjenjuje neposredno izražavanje, što omogućuje oslobođanje emocionalne napetosti u svesnom ili nesvesnom obliku. »Oba tipa simbola, dakle, polaze od situacija u kojima je jedan znak razdružen od svog konteksta. Svesna razrada stvara od takvog razdruženja referencialni sistem, dok nesvesno širenje emocionalnih svojstava stvara od njega kondenzacijski simbol«. Religijsni obredi, običaji i simboli predstavljaju uvek nosioce značenja čije je čitanje zavisno od izraženosti poruke i kulturne tradicije u okviru koje nastaju navedeni kulturni oblici. U tom smislu se može istaći evolutivna linija kojom pojedini obredi tokom vremena postaju običaji, dobijajući u novonastalim uslovima odgovarajuće simboličko značenje. Zato, sve dok se i sami ne promene ili ne odumru, simboli, izražavajući neizrecivo i zračeći immanentno bogatstvo svog smisla, daju tradiciji, sklonoj zatvaranju u oveštale forme, uvek novu i kulturi neophodnu životnost.

shyraq gjurković, ulje

TEMELJNI POJMOVI ZNANOSTI O KNJIŽEVNOSTI DANAS, »Umjetnost riječi« br. 1-2, Zagreb 1982, str. 177.

Piše: Nikola Grdinic

Tematski dvobroj uglednog jugoslovenskog časopisa za probleme nauke o književnosti, izdat je povodom jubilarnih 25. godina njegovog izlaženja. Danas, međutim, i nije potrebno isticati ulogu koju je ovaj časopis imao u raskidu s pozitivističkim i vulgarnosocijalističkim pristupom književnosti u jugoslovenskoj nauci, jer je to, valjda, već opštepoznato. Taj raskid se odvijao u znaku afirmacije načela »zagrebačke škole«, koja je, recimo to sasvim ukratko, insistirala na semantičkoj autonomnosti teksta, te stilističkom pristupu i metodama u interpretaciji književnog dela. Tada, u počecima, s osloncem na nemačku nauku o književnosti (osobito radove V. Kajzera i E. Štajgera), nova koncepcija shvatanja umetnosti bila je izražena već u nazivu časopisa. Iako je bio otvoren i za druge škole (ruski formalisti, nova kritika), promenu u metodološkoj orientaciji priloga štampanih na stranicama ovog časopisa kao da označava rad Zdenka Škreba *O interpretaciji* iz 1976. godine. U tome radu metod interpretacije i teorijski stav koji je prihvatanja te metode proizlazi, ocenjeni su kao prevaziđeni. Otuda i pojma interpretacije, ranije toliko čestog na stranicama ovog časopisa, nema ni medu temeljnim pojmovima znanosti o književnosti, koje su obradili njegovi saradnici.

Odabirajući ovu tematiku za jubilarni dvobroj, redakcija kao da nije mogla imati srećnu ideju, jer interesovanje za probleme književne terminologije, te izgradivanje pojmovnog aparata i suvislog načina mišljenja o literaturi, jedno je od njegovih bitnih obeležja. Otuda, prikazujući ga, ujedno osvetljavamo i jedan osobeni doprinos teorijskom mišljenju, koji je ostvaren na stranicama ovog časopisa.

Radovi u dvobroju, koji se bave ključnim pojmovima nauke o književnosti danas, ili, pak, problemima njihove metodološke obrade, i sami su napisani terminologijom koja je specifična. Razumevanje ovih termina (pojmova) koji su rašireni u upotrebi, ujedno je i razumevanje doprinosova ove škole. Ti pojmovi su: stilski kompleksi, sintetički i analitički književni termini (tj. čvrsti termini i termini indikatora), mikro i makrostrukture, metametričko značenje stiha, književna vrsta (umesto žanr), usmena književnost (umesto narodna književnost), distinkcija lik/ličnost, stilске formacije, avangarda (u značenju tačno omeđenog vremenskog perioda u razvoju književnosti) itd. Nastojeci, dakle, da razviju teorijsku misao, saradnici ovoga časopisa i sami su stvarali nove pojmove i distinkcije, a neki pojmovi, u značenjima koja su im prvi put tu data, danas se u tom značenju i obliku citiraju i izvan granica naše zemlje, kao, na primer, metametričko značenje stiha (umesto ranijeg »emblemsko značenje stiha«), avangarda – u značenju stilske formacije, itd.

Prirodu tih nastojanja moguće je najbolje ilustrovati na primeru termina »stilski kompleksi«, koji je Ž. Škreb prvi put formulisao u radu *Karakterizacija pesničkog stila* 1961, a koji je, potom, više puta preštampavan pod nazivom *Stil i stilski kompleksi*. Pojam stilskog kompleksa nastao je kao teorijsko rešenje problema istorijske i vanvremenske upotrebe termina indikatora kao što su barok, realizam itd. Naime, ovi termini se upotrebljavaju kako za tačno određene vremenske periode, tako i retrogradno, na dela antičke književnosti, na primer, koja su imala neke »realističke« ili »barokne« crte. Stilski kompleks je pojam između tzv. čvrstih termina (alegorija, simbol, poređenje itd.) i termina indikatora (realizam, romantizam itd.), jer pred figura i tropa obuhvata sintaksu, vokabular itd. To je vanvremenska kategorija koja je polisemična, pa stoga u svakoj konkretnoj istorijskoj eposu ima drugačiju funkciju i značenje. Ž. Škreb je izgradio tri takva stilska kompleksa: fiziološki, hiperbolički i kronikalni, a dalje bi se, potom, trebali izgraditi i drugi takvi pojmovi. Njihova primena se ogleda u karakterizaciji književnog umetničkog dela, što potom treba da posluži za preciznije određivanje pripadnosti tega dela nekoj od stilskih formacija. Ovaj pojmom, koji je izdržao probu vremena, primenjivao je D. Živković na grad u srpske književnosti (hiperbolički stilski kompleks), a u ovome dvobroju M. Sertić, u radu *Romantizam – romantičko – romantično*, predlaže naziv »alogični stilski kompleks« za romantičarski postupak u biranju i upotrebi simbola.

U dvobroju su obrađeni sledeći pojmovi: poetika (A. Stamoć), mimesis (S. Korać), tekst (Z. Glevacki – Bernardi), metatekst (P. Jirsak), oblik (P. Pavličić), književna vrsta (Z. Škreb), naratologija (Z. Konstantinović), pri-povedanje (V. Biti), bajka (M. Bošković – Stulli), groteska (M. Šordević), barok (Z. Kravar), avangarda (A. Flaker) i pseudokvantitativni stih (M. Kraljeva). Tu su, zatim i radovi koji se bave metodologijom istraživanja pojmovova nauke o književnosti, ili razgraničavanjem područja, odnosno koji utemeljuju novi metodološki aparat za analizu književnog dela. To su: *Novatlinska filologija i klasična filologija* (V. Vratović), *Temeljni pojmovi znanosti o književnosti u povjesnom kontekstu* (J. Pogačnik), *Sistematska spoznaja o književnosti* (V. Žmegač), *Književna struktura i književni sistem* (G. Peleš) i *Razmišljanja o sociologiji književnosti* (D. Suvin). Otuda, uslovno, radove možemo podeliti na dve osnovne grupe: na one koji se bave metodološkim pitanjima i one koji predstavljaju obradu novih pojordova, ili, pak, preciznije definisu one pojmove koji su odavno u upotrebi.

Naglasimo još da se na stranicama časopisa odskora praktikuje jedna korisna novina. Naime, svaki rad, pored rezimea na nekom od svetskih jezika, na početku sadrži kratak, sažet prikaz osnovnih postavki rada. To umnogome olakšava čitanje i snalaženje na stranicama časopisa, pa stoga u prikazu ovog dvobroja nismo ni nastojali to činiti, zainteresovani čitalac lako će se obavestiti o sadržaju svih predloga samo ako prelista časopis. Umesto toga, izdvajamo dva karakteristična momenta.

Bavljenje terminološkom problematikom, odnosno nastojanje da se izgradi precizan i jednoznačan pojmovni aparat, nije uzgredno niti bez-